

HFD 2016 ref. 33

Fråga om förutsättningar för att meddela en person som har gjort sig skyldig till försök till dråp tillstånd att inneha skjutvapen.

2 kap. 4 § vapenlagen (1996:67)

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 3 juni 2016 följande dom (mål nr 2744-15).

Bakgrund

Hovrätten över Skåne och Blekinge dömde den 30 mars 2004 S.Ö. för försök till dråp, stöld och tillgrepp av fortskaffningsmedel samt bestämde påföljden till fängelse i tre år. Brotten hade begåtts den 19 augusti 2003.

Polismyndigheten beslutade den 1 november 2013 att avslå en ansökan från S.Ö. om tillstånd att inneha två kulgevär och ett hagelgevär för jakt. Polismyndigheten ansåg att han p.g.a. de brott som han gjort sig skyldig till inte var lämplig att inneha skjutvapen.

S.Ö. överklagade till Förvaltningsrätten i Falun som fann att det på den av Polismyndigheten anförda grunden inte var motiverat att det skulle gå ytterligare tid innan S.Ö. kunde betros med vapen. Förvaltningsrätten konstaterade vidare att det inte framgick om det fanns andra hinder för att bevilja det sökta tillståndet. Förvaltningsrätten upphävde därför Polismyndighetens beslut och visade målet åter till myndigheten för fortsatt handläggning.

Kammarrätten i Sundsvall avslog Polismyndighetens överklagande dit. Kammarrätten ansåg i likhet med förvaltningsrätten att de begångna brotten i sig inte var tillräckliga för att vägra det sökta tillståndet samt att det fick ankomma på Polismyndigheten att pröva om det fanns andra skäl mot tillstånd.

Yrkanden m.m.

Polismyndigheten yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens och förvaltningsrättens domar och fastställer myndighetens beslut. Polismyndigheten anför bl.a. att S.Ö. med hänsyn till vad som framkommit om brottsligheten inte kan anses vara lämplig att inneha skjutvapen.

S.Ö. anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. att det nu har gått tillräckligt lång tid sedan brotten begicks för att han ska kunna beviljas tillstånd att inneha skjutvapen.

Skälen för avgörandet

Vad målet gäller

Frågan i målet är om den omständigheten att en person har gjort sig skyldig till försök till dråp i sig utgör hinder för att meddela honom tillstånd att inneha skjutvapen när det har förflutit mer än tio år sedan brottet begicks.

Rättslig reglering m.m.

Av 2 kap. 4 § vapenlagen (1996:67) framgår att en enskild person får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen endast om han eller hon behöver vapnet för ett godtagbart ändamål. Vidare gäller enligt 5 § att sådant tillstånd får meddelas endast om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas.

Kravet på att det ska kunna antas att vapnet inte kommer att missbrukas innebär att det måste kunna förutsättas att sökanden inte utgör en fara för sig själv eller för allmän ordning och säkerhet (prop. 1995/96:52 s. 35).

Allmänna råd om bl.a. de lämplighetskrav som bör ställas på den som ska beviljas vapentillstånd finns i Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen (RPSFS 2009:13, FAP 551-3).

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

För att tillstånd att inneha skjutvapen ska meddelas krävs alltså enligt 2 kap. 5 § vapenlagen att det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas. Detta innebär att vapentillstånd endast ska beviljas den som är lämplig att inneha skjutvapen, dvs. den som uppfyller de krav på laglydnad, omdöme och pålitlighet som bör ställas på en innehavare av sådana vapen (jfr HFD 2015 ref. 20). Prövningen av sökandens lämplighet kräver att en helhetsbedömning görs av den sökandes förhållanden. Av lagtexten framgår att prövningen ska vara framåtsyftande, dvs. det ska kunna antas att vapnet inte kommer att missbrukas i framtiden.

Polismyndigheten har avslagit S.Ö:s ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen med hänvisning till att han drygt tio år tidigare gjort sig skyldig till bl.a. försök till dråp. Frågan är om myndigheten haft fog för att av det skälet vägra honom vapentillstånd.

Att den som gjort sig skyldig till viss brottslighet under ett antal år efter det att brottet begicks inte kan anses vara lämplig att inneha skjutvapen framstår som klart. Hur lång tid som måste förflyta innan det alls kan bli aktuellt att i ett sådant fall bevilja en sökande vapentillstånd beror bl.a. på brottets art och svårighetsgrad. De ovan nämnda allmänna råden från Rikspolisstyrelsen kan därvid tjäna som vägledning vid bedömningen.

I de allmänna råden anges att en sökande som har gjort sig skyldig till ett brott med ett inte ringa inslag av våld eller hot i regel inte bör meddelas vapentillstånd förrän tre till fem år efter det att den brottsliga gärningen begicks. I fall av kriminalitet där vapen kommit till användning bör i regel omkring fem år ha förflutit och när det gäller synnerligen allvarlig brottslighet, t.ex. grovt rån, bör tillstånd vara uteslutet under ännu längre tid.

Vid bedömningen bör enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening brottsrubriceringen inte vara ensamt utslagsgivande. Av betydelse är också gärningens allvar och de omständigheter under vilka brottet begicks (se RÅ 1994 ref. 20), t.ex. om skjutvapen användes, om det rörde sig om ett enskilt brott eller upprepad brottslighet samt om brottsligheten bedrivits yrkesmässigt eller annars varit särskilt grovt eller hänsynslöst. För att avgöra om tillräckligt lång tid har förflutit sedan den brottsliga gärningen begicks bör även vägas in om sökanden varit frihetsberövad under en stor del av tiden efter brottet.

S.Ö. har gjort sig skyldig till försök till dråp. Utgångspunkten måste vara att det krävs att avsevärd tid förflyter innan det kan bli aktuellt att bevilja en person som har begått ett sådant brott tillstånd att inneha skjutvapen. Beroende på omständigheterna kan det vara motiverat att även efter en så pass lång tid som tio år efter det att gärningen begicks vägra vapentillstånd. När det gäller det nu aktuella fallet kan konstateras följande.

Av hovrättens dom framgår att S.Ö. åsamkat en annan person livshotande skador genom att slå denne i huvudet tre gånger med en hammare. Gärningen föregicks av att S.Ö. blev angripen på ett sådant sätt att han inledningsvis hade rätt att använda våld i nödvärn. Angreppet hade dock upphört när S.Ö. utdelade hammarlagen. Enligt hovrätten hade gärningen karaktär av ett plötsligt impulsgenombrott och det var fråga om ett mycket hastigt händelseförlopp.

Förutom för försök till dråp dömdes S.Ö. för stöld och tillgrepp av fortskaffningsmedel. Samtliga brott begicks under ett och samma dygn. För den samlade brottsligheten dömdes S.Ö. till ett fängelsestraff som vid tidpunkten för Polismyndighetens beslut sedan länge var avtjänat. Det har inte kommit fram att han därefter har gjort sig skyldig till nya brott och han var inte heller före den nu beskrivna händelsen dömd för något brott.

Med hänsyn till vad som kommit fram om de omständigheter under vilka gärningarna begicks, den tid som förflutit sedan dess samt att brottsligheten framstår som en engångsföreteelse, finner Högsta förvaltningsdomstolen att brotten i sig inte hindrar att S.Ö. vid tidpunkten för Polismyndighetens beslut kunde anses vara lämplig att inneha skjutvapen. För att vapentillstånd ska kunna meddelas måste dock prövas om det finns andra omständigheter som utgör hinder för att bevilja tillstånd. Det ankommer på Polismyndigheten att som första instans göra den prövningen.

Överklagandet ska därmed avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

I avgörandet deltog justitieråden *Jermsten, Knutsson, Ståhl, Classon* och *Gäverth*. Föredragande var justitiesekreteraren Karin Hansson.

Förvaltningsrätten i Falun (2015-01-16, ordförande Nordling):

Förvaltningsrätten gör följande bedömning.

Polismyndigheten har som grund för sitt avslag åberopat begångna brott, som ligger drygt elva år tillbaka i tiden.

S.Ö. har bl.a. dömts för försök till dråp. Av hovrättens dom framgår att han åsamkat en annan person livsfarliga skador efter att han blivit angripen på ett sådant sätt att han haft rätt att använda våld i nödvärn samt att han även efter att det inte längre fanns en överhängande risk för angrepp använt våld. Hovrätten beskriver händelseförloppet som mycket hastigt med ett plötsligt impulsgenombrott, föregånget av provokation och ett angrepp från den andra personen.

Förvaltningsrätten anser att gärningen är mycket allvarlig vilket talar för att S.Ö. inte kan anses ha gjort sig känd som pålitlig, omdömesgill och laglydig samt att det finns en tveksamhet kring om det skäligen kan antas att vapen inte kommer att missbrukas. De omständigheterna att händelseförloppet var mycket hastigt och att våldsgärningen föregicks av ett angrepp från den andra personen är dock att anse som [förmildrande?] enligt förvaltningsrätten. Han har inte bagatelliserat sin gärning utan haft en samtalskontakt under flera år för att bearbeta det som hänt. Av hovrättens dom framgår att en signalpistol användes vid gärningstillfället. Med hänsyn till att vapnet endast har använts för att avvärja det pågående angreppet och inte utgjort ett moment i den senare våldsutövning som S.Ö. fällt till ansvar för, anser förvaltningsrätten att den omständigheten inte är att anse som försvårande för honom. Det ska också beaktas att det förflutit över elva år sedan gärningen. Det står oemotsagt att S.Ö. idag lever ett ordnat liv utan några former av missbruksproblem.

Vid en samlad bedömning av vad som framkommit i målet finner förvaltningsrätten att det – på den av Polismyndigheten anförda grunden – inte är motiverat att det ska gå ytterligare en tid innan S.Ö. betros med vapen. Om det finns andra hinder för att bevilja det sökta tillståndet framgår inte. Målet ska därför återförvisas till Polismyndigheten för vidare handläggning. – Förvaltningsrätten bifaller överklagandet på så sätt att Polismyndighetens beslut upphävs och målet återförvisas till Polismyndigheten för fortsatt handläggning.

Kammarrätten i Sundsvall (2015-04-10, Sandström och Wollein Waldetoft):

Av 2 kap. 5 § vapenlagen följer att tillstånd att inneha skjutvapen får meddelas endast om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas.

I 3 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftning (RPSFS 2009:13 FAP 551-3), anges bland annat följande under rubriken "Allmänna lämplighetskrav".

En förutsättning för tillstånd till innehav av vapen bör vara att sökanden gjort sig känd som pålitlig, omdömesgill och laglydig. Brister han eller hon i något av dessa avseenden bör tillstånd inte meddelas. Den som begått ett sådant brott som påverkar lämpligheten att inneha skjutvapen bör inte meddelas tillstånd att inneha skjutvapen förrän en viss tid gått sedan brottet begicks. Tiden bör stå i relation till brottets svårhetsgrad. En sökande som har gjort sig skyldig till ett brott med ett inte ringa inslag av våld eller hot bör inte meddelas tillstånd att inneha vapen. Under sådana omständigheter bör sökanden i vart fall inte kunna få tillstånd förrän en avsevärd tid förflutit, i regel tre till fem år räknat från den dag då den brottsliga gärningen begicks. En sökande som har gjort sig skyldig till ett så allvarligt brott mot jaktlagstiftningen att han dömts till fängelse, skyddstillsyn, villkorlig dom eller överlämnande till särskild vård bör i regel inte beviljas tillstånd förrän omkring fem år från den dag då gärningen begicks. Detsamma bör gälla beträffande andra fall av kriminalitet där vapen kommit till användning. Synnerligen allvarlig brottslighet, t.ex. grovt rån, bör föranleda att tillstånd är uteslutet under ännu längre tid.

S.Ö. är dömd bl.a. för försök till dråp till tre års fängelse. Brottet begicks den 19 augusti 2003. Polismyndigheten har den 1 november 2013 avslagit en ansökan av S.Ö. att inneha skjutvapen. Dåvarande Rikspolisstyrelsens rekommendation avseende tidsintervallen har formen av allmänna råd, vilka endast är rekommendationer. En lämplighetsprövning ska vidtas och samtliga omständigheter ska därvid beaktas, såsom till exempel brottets svårighetsgrad. Kammarrätten noterar att drygt elva och ett halvt år har förflutit sedan S.Ö. begick brotten. Enligt kammarrättens mening ska en helhetsbedömning göras vid en prövning enligt 2 kap. 5 § vapenlagen. Polismyndigheten har dock bedömt att de begångna brotten i sig medför att S.Ö. inte ska meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. I likhet med förvaltningsrätten anser kammarrätten att den omständigheten i sig inte är tillräcklig för att nu vägra sökta tillstånd. Vid en helhetsbedömning av förutsättningarna för att meddela tillstånd ska även andra omständigheter beaktas, t.ex. eventuella medicinska skäl mot tillstånd. Det får ankomma på Polismyndigheten att göra den prövningen. Överklagandet ska därför avslås. – Kammarrätten avslår överklagandet.

Kammarrättsrådet *Eriksson* var av skiljaktig mening och anförde följande.

Med hänsyn till vad som framkommer om de brottsliga gärningarna i brottmålsdomarna från tingsrätten och hovrätten anser jag i likhet med

Polismyndigheten att S.Ö. inte kan anses vara lämplig att inneha skjutvapen. Överklagandet borde därför bifallits.